

4. učiteljski zbori (oblastni, okrožni in okrajni).

5. Krajne učiteljske konference

6. šolski voditelji,

7. šolski odbori.

3. Poše ministrstva prosvete, ki se tičejo narodnih šol in narodne prosvete izven šole, vrši »oddelek za narodne šole in narodno prosveto«, ki se z ozirom na značaj poslovanja deli na specialne odseke.

Uradniki oddelka za narodne šole in narodno prosveto izven šole se postavljajo iz vrst starejših, sposobnih in izkušenih učiteljev in nadzornikov narodnih šol, ki so dovolj dokazali s svojim delom, da morejo z dovoljnim razumevanjem in uspehom izvrševati posle narodne šole, ki pripadajo ministrstvu.

Vsi potrebni ukrepi za dobro izvrševanje zakonskih predpisov, za boljše in racionalnejšo uredbo narodnih šol in za napredek pouka in vzgoje v njih, vse naredbe večje važnosti, se izdajajo v oddelku za narodno šolstvo s kolektivnim sodelovanjem in posvetovanjem vseh šefov odsekov, pod vodstvom pripadajočega načelnika, ki mora biti pedagog.

4. Ob strani ministrstva prosvete stoji kot posvetovalno telo »glavni prosvetni svet«, ki je urejen po sledečih temeljnih načelih:

a) Eno tretjino članov glavnega prosvetnega sveta tvorijo člani po poklicu, drugo tretjino imenuje minister prosvete na predlog profesorske in učiteljske organizacije, tretjo tretjino volita prvi dve tretjini iz vrst poznanih prosvetnih delavcev vseh vrst šolstva.

Člani druge in tretje tretjine so imenovani za dobo petih let.

b) Glavni prosvetni svet ima tudi dolžnost in pravico, da po lastni iniciativi proučuje prosvetna vprašanja in stavi predloge za boljše ureditev vseh šol in za napredek pouka in njih.

c) Glavni prosvetni svet se deli na sekcije: za vseučilišča, srednje, strokovne ter narodne šole in prosveto izven šole. Sekcije pretresajo vprašanja, ki spadajo v njihov delokrog, toda definitivno se sklene o vprašanih na plenarnih sejah.

č) Minister je dolžan zahtevati mišljenje glavnega prosvetnega sveta v vseh vprašanih, ki so večje važnosti.

d) Poleg članov iz Beograda se v glavni prosvetni svet imenuje za dobo 5 let tudi enako število priznanih prosvetnih delavcev izven prestolnice, in sicer po predlogu članov iz Beograda. Ti se pozivajo na seje, kadar se imajo pretresati in reševati vprašanja večje važnosti.

e) Glavni prosvetni svet je obenem tudi disciplinarno sodišče za učiteljstvo, ki so obtoženi dejanj radi katerih se jih odstrani iz službe.

f) Druge, natančnejše odredbe o uredbi glavnega prosvetnega sveta se določijo s predpisi o uredbi ministrstva prosvete.

5. Šolske oblasti nižje vrste so urejene tako da sestoje iz članov po položaju in izvoljenih članov.

A. Oblastne šolske oblasti se ustanavljajo v središčih, administrativnih ob-

lasti. Nje tvorijo člani po položaju in izvoljeni člani.

Po položaju stojijo v sestav šolskih oblasti:

Oblastni predsednik, okrožni načelnik v kraju, ravnatelj gimnazije, ravnatelj učiteljskega v kraju, prosvetni inspektor, okrožni zdravnik, okrožni inženir in šef finančne uprave.

Potom izvolitve stojijo v sestavi oblastne šolske uprave:

Trije šolski nadzorniki, ki jih izvoli konferenca nadzornikov iz cele oblasti; po dva učitelja iz vsakega okrožja pripadajoča oblasti katere izvoli sreska skupščina.

Referenta ali tajnika določi oblastna šolska uprava iz svoje srede.

Poglavitne dolžnosti oblastnih šolskih uprav so:

a) Zgraditev dovoljnega števila šolskih poslopij za šolanje vseh šoli dorašlih otrok.

b) skrbeti, da se izpolnjujejo kar najnatančnejše vsi predpisi posebnosti glede obveznosti šolskega obiska

c) skrbeti za olajšanje in možnost šolanja otrok.

č) pomagati z vsemi sredstvi pri širjenju narodne prosvete izven šole

d) skrbeti za redno vzdrževanje vseh šol, in

e) pregledovati in potrjevati proračune in letne račune poedinih šol.

Člani, ki stojijo po položaju v sestavi oblastne šolske uprave in oni trije šolski nadzorniki, ki stojijo kot izvoljeni člani, tvorijo ožjo, tj. z vsemi drugimi člani na širšo oblastno šolsko upravo.

Druge natančnejše odredbe se določijo z zakonom.

B. Oblastni šolski inspektorati se ustanovijo v vsaki oblasti.

Nje tvorijo: inspektor šolski nadzornik v kraju kot njegov pomočnik in namestnik, in potrebno osebje za administrativne zadeve.

Poglavitne dolžnosti in naloge oblastnih šolskih inspektoratov so:

a) premeščanja učiteljstva z ene šole na drugo v isti oblasti, po predpisih zakona in potom razpisov,

b) priobčevanje naredb, ki jih izdaja ministrstvo prosvete in skrb, da se isti točno izvršujejo

c) zbiranje in urejevanje vseh potrebnih statističnih podatkov o šolah, učiteljstvu in otrocih,

č) izdelovanje vsakočasnih in letnih poročil za ministrstvo

d) izdelava predlogov za boljše urejevanje šol in napredek pouka in vzgoje v njih,

Te predloge izdela in predloži po predhodnem razmotrivanju vseh vprašanj na seji šolskih nadzornikov.

e) izvrševanje vseh drugih administrativnih zadev ki so predpisane v zakonu.

Za inspektorije narodnih šol v oblastih bodo postavljeni profesorji s pedagoško izobrazbo, starejši in boljši nadzorniki in šefi odsekov za narodne šole v ministrstvu prosvete.

C. Nadzorniki narodnih šol se določijo za vsak okraj ali za več okrajev z

ozirom na število šol učiteljstva in terenske razmere. Maksimum in minimum šol in učiteljstva se določijo z zakonom.

Šolsko nadzorovanje je administrativno inštruktivno.

Poglavitne dolžnosti šolskega nadzornika so:

a) nadzorovanje učiteljskega delovanja v pogledu pouka in vzgoje v narodnih šolah, njihovega delovanja izven šole, kakor njihov vpliv na okolico in njihovo obnašanje med ljudstvom.

b) volivati na širšo izobrazbo in samoizobrazbo učiteljstva in podpirati vse koristno in potrebno delovanje učiteljstva izven šole radi narodne prosvete in širjenja ter večanja narodne kulture.

c) skrbeti za ustanavljanje novih šol in oddelkov zaradi popolne izpolnjevanja zakonskih predpisov o šolskem obisku.

d) nadzorovanje poslovanja krajskih šolskih odborov in navajanje na dobro in pravilno poslovanje

e) sestavljanje vsakočasnih in letnih poročil na oblastno prosvetno oblast ali inspektorat.

f) vse ostalo delo, ki mu je določeno z zakonom.

Za šolske nadzornike se postavljajo učitelji narodnih šol, ki so končali učiteljske in službovali kot učitelji vsaj 15 let v narodni šoli, ki so poleg tega neomadeževane preteklosti, in ki so izvršili nadzorniški izpit iz pedagogike ter nadzorniške službe.

Č. Učiteljske konference so oblastne, okrožne in okrajne. Sklicujejo se po potrebi. Udeležba učiteljstva pri teh konferencah je službena dolžnost.

Na oblastnih učiteljskih konferencah se razpravljajo vprašanja, ki jih določa oblastni inspektor narodnih šol, na okrožnih in okrajnih pa vprašanja, ki jih postavljajo šolski nadzorniki sporazumno. Na teh konferencah se izvrši tudi izvolitev učiteljstva za oblastno šolsko upravo, kakor tudi določitev šolskih knjiž za poedine predmete in razrede te vrste narodnih šol.

Na vseh učiteljskih konferencah se razpravljajo vsa vprašanja, ki jih predloži najmanj pet učiteljev ter jih konference sprejme.

Vsi sklepi učiteljskih okrožnih in okrajnih konferenc se predlože oblastnemu šolskemu inspektoratu, da jih pošlje ministrstvu prosvete.

D. Krajne učiteljske konference tvorijo vse učiteljstvo ene šole, ali na sporazumno tudi učiteljstvo vseh narodnih šol v enem okraju. Sklicujejo jih voditelji šol po lastnem prevdanku, kakor tudi na željo drugega učiteljstva.

Poglavitne naloge krajskih učiteljskih konferenc so razprave:

a) o šolski disciplini

b) o racionalnejšem pouku in vzgoji,

c) sklicevanje roditeljskih sestankov radi vzdrževanja potrebnih vezi med šolo in domom v korist boljši vzgoje otrok.

č) prireditve in izpeljava šolskih svečanosti koncertov, razstav in izletov.

d) upeljava šolarske samouprave, šolarska sodišča in drugih sličnih ustanov zaradi proučavanja in preiskovanja vrednosti takih ustanov za vzgojo šolskih otrok.

e) osnivanje mladinskih društev v kraju potom mladeničev in mladenk, ki so dovršili narodno šolo: pevski, strelski, sokolski, kmetijski društva, čitalnice i. dr., in

f) prirejanje popularnih predavanj za narod in predavanja za mladino.

E. Šolska vodstva so administrativne šolske oblasti v poedinih krajih. Voditelje imenuje oblastna šolska uprava na predlog šolskega nadzornika, po predhodnem sporazumu z ostalim učiteljstvom.

Njihove poglavitne dolžnosti so:

a) vodstvo šole po zakonitih predpisih, v sporazumu z učiteljsko konferenco in šolskim odborom.

b) izvrševanje sklepov učiteljske konference in šolskega odbora

c) izvrševanje ukazov vseh šolskih oblasti in izgotavljanje vseh potrebnih poročil, in

č) vsi administrativni šolski posli.

Na šolah, kjer je manj kot 10 učnih oseb, prejemajo voditelji honorar za izvrševanje vodstvenih dolžnosti, v šolah z nad 10-timi učnimi osebami so pa voditelji oproščeni poučevanja.

F. Krajevni šolski odbor obstoje povsod tam, kjer je narodna šola in sicer samo eden za vse vrste narodnih šol.

V sestavi krajevnih šolskih odborov stojijo:

a) Voditelji vseh narodnih šol v kraju

b) kadar je v kraju več kakor 5 učnih oseb, tedaj stoji v krajevnem šolskem odboru en učitelj ali na dva, ako je več kot 10 učnih oseb, te izvoli učiteljska konferenca za gotovo dobo.

c) 5—7 članov katere izvoli za gotovo dobo zbor staršev, predvsem oni, ki so dovršili obvezno dobo učenja v narodni šoli

Predsednik odbora je eden izmed šolskih voditeljev, ki ga izvolijo ostali člani. Odbor si izvoli tudi po enega blagajnika in tajnika.

Dolžnosti in naloge krajevnih šolskih odborov so:

a) gospodarstvo šolskega imetja in vzdrževanje šolskih poslopij v dobrem stanju.

b) sestavljanje letnih šolskih proračunov in nabava šolskih potrebščin

c) vpis in vopis normalnih za šolo dorašlih otrok in skrb, da se pošljejo šoli dorašli abnormalni otroci v šole za abnormalno dečo.

č) kaznovanje staršev, ki ne pošiljajo redno otrok v šolo.

d) osnivanje fondov za podporo revnih učencev.

e) podpiranje mladinskih društev v kraju, in

f) skrbeti v sporazumu s šolskimi voditelji učiteljsko konferenco učencevimi starši in občinskimi odborom za vse, da se čimbolj uredi šole in šolska imetja, kakor tudi, da se čimbolj izvršuje delo na polju pouka in vzgoje v šoli.

To bi bil v glavnem načelni program naše učiteljske organizacije z ozirom na naše sedanje nacionalne in državne razmere in zahtevo časa, v kate-

meji in nami — naša univerza.

Več nam mora postati kot je univerza drugim narodom: postati mora pravo središče in žarišče narodne kulture, živ organizem, jaka duhovna in moralna sila, ki bo oplojala vse naše duhovno življenje, koje vpliva se bo posredno čutil v zadnji gorski vasi, torišče najslabše manifestacije narodnega telesa.

Verujem, da se da združiti ta velika naloga, ta stari ideal univerze, z nalogami, ki jih ima univerza kot gojiteljica čiste znanosti; verujem, da je v naših najboljših znanstvenikih toliko ambicije da uresničijo ta ideal, da hočejo biti ne samo znanstveniki — specialisti, ampak tudi duševni velmožje, stremeči po veliki sintezi, učitelji in vzgojitelji naroda: verujem, da imajo ambicijo, da hočejo v svoje roke vzeti tudi izobrazovanje učiteljstva osnovne šole in potom njega prekrasiti narod s svojimi idejami. Ne bo se jim treba bati, da bi radi tega trpela zastavljena višina univerze, kajti mi ne zahtevamo dostopa do akademskega študija za nas, ampak za naš naraščaj, za oni naraščaj, ki bo, kakor drugi slušatelji absolvirali srednjo šolo mi ne zahtevamo eksperimentov v notranjem ustroju univerze, hočemo pa, da se pedagoška akademija kot naše bodoče izobraževališče osnuje v organski zvezi z

univerzo, da jo bodo vodili in na njej poučevali — poleg strokovnjakov za tehnične, praktične stroke — profesorji z univerze, da bo preveval zavod isti duh prave znanosti in mu utisnil svoj duhovni pečat. Ni je sile, ki bi nas mogla odvriniti od našega stremjenja, da bo zamej naš bodoči naraščaj svoje znanje in izobrazbo pri samem vrelcu in se ne bo zadovoljeval več z natrpanim znanjem, ki mu ga nudi današnje učiteljske.

Mogoče mi boste gospod urednik, očitali, da sem prevelik idealist in premalo uvažujem praktične težkoče pri realizaciji teh zahtev in načrtov. Motili bi se, kajti baj o tem sem mneogo razmišljeval ker se mi zde ti pomisleki edino uvaževanja vredni in prišel sem do zadovoljivih zaključkov a o tem drugo pot.

Pričakujem, da imam v Vas odločnega zaveznika in Vas v tej veri pozdravljam R. M.

† Ivan Kvac.

Žalec, dne 11. maja 1923.

Prelepa Rožna dolina pod Sentjurgtrsko goro v celiskem okraju se je včeraj spremenila — dasi vsa v spomladanskem cvetju — v dolino solz in žalosti. Materi

zemlji smo namreč izročili k večjemu počitku pozemelske ostanke rožnodoljskega nadučitelja, tovariša Ivan Kvac-a. Po zunanjem pompu in blesku sem videl že mnogo lepših pogrebov kot je bil včerajšnji po srčnosti, po iskrenem žalovanju, po preobilici prelitih solz, po glasnem ihtenju in obnem čustvovanju pa še nobenega.

Dne 17. februaria t. l. mi je ljubi, nepozabni tovariš — Rožnodolčan — kakor se je rad podpisoval — med drugim pisal tudi naslednje besede: »Edino lepega, kar ima učitelj, je menda — njegov pogreb, ako umrie v aktivni službi.« Komaj sta pretekla dva meseca in nekaj tednov in že so se izpolnile njegove besede na njem samem! — O, zakaj si nas zapustil dragi Ivan! Ko si bil vendar izmed najboljših najboljši? — Da te besede niso pretirane pokazal je včerajšnji pogreb, s kakršnim se zamore ponasati le učiteljski — in noben drug stan. In zakaj? — Zato, ker nobenemu drugemu stanu ni prilika dana, vlivati v mlada, nedolžna srca toliko množino prave ljubezni, kot le učiteljskemu. Le kdor ljubezen seje zamore žeti zopet ljubezen — sovraštvo goji le zopet sovraštvo. In kaj je ljubezen? — Ljubezen ni fraza, ni pena, ampak najboljšo orožje zoper vse neprilike človeškega življenja: ona je ti-

sto sredstvo, katero more človeku olajšati vse težave in nadloge, ona je tisto zdravilo, katero ozdravi vse duševne bolezni. Le škoda, da je ljubezni — tiste ljubezni katero je učil sam Božji sin — tako bore malo na svetu.

Pretrsljivi pogreb v Šmartnu je dokaz, da smo včeraj pokopali pristno in utelešeno ljubezen — kar pa pomeni v učiteljski bilanci velik pasiven saldo in ne vemo še, kedaj in kako ga bomo krili.

Vi voditelji naših učiteljskih, vzgajate v srcih vaših gojencev ogenj prave ljubezni in pošiljajte nam tovariše, katere bodele poprej navduševali za ideale pokojnega Rožnodolčana.

Ljubezen je pa tudi temelj in povzročiteljica vseh drugih lepih lastnosti ljudskošolskega učitelja. Kvac je predvsem upošteval nauk uglednega profesorja, rajnega Ehrat-a, kateri nam je oblikrat rekel: »Ljudskošolski učitelj je pod prisego dolžan, dajati izročeni mu mladini ne le v šoli nego tudi izven šole najlepši zgled!«

Navedenemu načelu je ostal naš Ivan zvest do zadnjega zdihljaja. Kakor smo slišali iz ust gospoda župnika, dajal je Kvac tudi v verskem oziru izročeni mu mladini najlepši zgled, dasi Kvac ni bil

rem so izražene načelne misli glede narodnih šol ubeljavljene in izpeljane pouka in vzgoje v njih ter so obenem opisane tudi zahteve in naloge ujedinenega učiteljskega v ujedineni domovini z ozirom na posamezna važnejša vprašanja.

(Dalje prihodnjic.)

Obrambni vestnik.

—ob Žrtv brezvestnih hujšakačev proti učitelstvu. Izjava. — Podpisani Karol Bricel, organist v Senčurju pri Kranju obžalujem in preklicujem, da sem popolnoma neopravičeno kruto razžalil učitelstvo v sološnem in še posebej gospoda nadučitelja Jakoba Slaparja v Olševku. — Stori sem to nepremišljeno in ker sem bil v to zapeljan. Povdarjam, da nisem imel prav nikakega povoda žaliti g. nadučitelja Slaparja. Zahvaljujem se mu, da mi je na mojo prošnjo, z ozirom na mojo veliko rodbino, žalitve odpustil in se zavezuje plačati vse stroške kazenskega postopanja kakor tudi 100 Din globe v korist učiteljskega konvikta. — V Kranju, dne 3. maja 1923. — Karol Bricel, organist v Senčurju.

Iz Jugoslavije.

POZIV.

Pozivljamo naše članstvo, ljubljansko, ljubljanske okolice, tudi članstvo ostalih društev, ako imajo priliko, da se udeležijo v čim največjem številu sestanka v sosednjem dne 28. maja na 1. mestni deški osnovni šoli na Ledni. Namen sestanka: Priprave in delitev dela za kongres UJU v Ljubljani. Tovarišice tovariši! Odzovite se vsi!

UJU poverjeništvu Ljubljana.

— Neka grobovi svedoče! Državni činovnik znači danes isto što i državni patnik. Oni su predstavnici največje bede i siromaštva. Svih, i nižih i viših bace siromaštvo i glad u korupciju, u nepoštenje u očaj, a mnoge več i u — grob. Država morala bi činovništvu posvetiti veču pažnju. Ono je hrptenjača svake države. Dakle najvažniji deo državnog tela jer ima u sebi muzak, koji je središte svega života. Ako se hrptenjača osuši, raspast će se čitavo telo. Da se jedno telo potpuno razvije, treba hraniti sve njegove delove, ali ipak uvek se više pažnje posvećuje važnijem delu. Mozak je važniji nego prst. Bez prsta se lako živi, a mozak je centrum svega života. Kod nas je obratno! Zato činovništvo strada: gladuje, boso je i poderano. Njihovom lauku niko ne veruje, jer je prestat i preobičajni. Svi misle, da je ta jeremiada glada iz navike pa je nemogu zaboraviti, a drugi misle: traže mnogo, da malo dobiju. Svaki misli na svoj način, a pomoći ni odkud! Žalosno je, da je danas svaki manualni radnik 2—3 put bolje plaćen od intelektualnog radnika. Svakomu mora biti njegov rad plaćen i svakomu mora biti njegova egzistencija osigurana. Zato mi ne zavidamo manualnim radnicima na njihovim platama. Ali pravda neka vlada za sve! Društvo ima od činovnika veće zahteve: on ima veće odgovornosti i više je rada i energije istrošio, dok je počeo vršiti svoju službu zato je pravo, da i on od toga društva više zahteva za svoj rad, ili barem toliko, da može pristojno živiti sa svojom porodicom. Savestan činovnik toga danas nemože. Sa svih se strana

nikdar klerikalec. Preobsežne bi pač postale te-le vrste, ako bi hotel navesti vse Kvačeve vrline, izmed katerih se pa najbolj blišči njega prava slovanska gostoljubnost, njegova ljubeznivost, njegov vesel temperament itd.

Raini Kvac na ni vabil pod svojo streho le tovariše, nego tudi druge ljudi: vsakdo mu je bil dobrodošel. Med vojno so ubogi celjski dijaki imeli v Šmartnu pri Kvasu vasno zavetišče, kjer so bili vedno prijazno sprejeti in obdarjeni z dobrim kruhom katerega je takrat tako zelo manjkalo. Ko je zadnje dni ležal naš Ivan v hudi vročini in fantaziral, je imel na ustih vedno besede: »Marica, pojdi in nareži! — Marica, pojdi in namaži!«

Vsemogočni je na tudi Kvačevo hišo oblagodarjal — vedno je imela na razpolago kruha pijače in tudi še kaj malega za prigrizniti. S tovarišem Brinarjem — Gotovlje sva bila vsako leto 2—3krat Kvačeva gosta. Ko sva prišla je vedno rekel: »Ali sta sama? — Kje so drugi? — Zakaj niso prišli vsi?« — Pri slovesu na je dejal: »Pridita zopet kmalu! — Pridite vsi! — Pridite sigurno!«

Kot občinski tajnik in poštar je bil vsem občanom vedno na razpolago.

čuje: Učitelji su dobro plaćeni! Šta oni hoće? Svi oni, koji ovako govore, poznaju njihove »dobre plate« i njihovo povoljno stanje samo iz novina. Tu i tamo čitaju, da im se bacila kakva mrvica pa misle oni su s malim zadovoljni, na treba da šute. To neprestano zanovetanje je nepristojno i nepatriotično od njih! O njihovim »dobrim platama« neka svedoče dva sveža učiteljska groba. 12. aprila učino je samoubojstvo zagrebački učitelj Stjepan Kocković, otac petero nejahe dečice Kocković bio je trezan i vrdan čovek ali nije više mogao podnastati beđu. Nije mogao gledati nevolju svoje dece. Na mesece i mesece patili se njih sedmero u jednoj maloj zabitoj sobici. Beda mu je utisnula revolver u ruku i prošao je u smrt, jer je znao, da imaju ljudi smilovanja samo posle smrti. — Dne 15. marta počinio je samoubojstvo mladi učitelj u Karlovcu. Tekar je stupio na prag života i već ugledao sve grozote svoga staleža, koje ga neće minutu kroz ceo život. Skratio si život da se pre reši svojih neuzodnih pratilaca kroz život — stradanja i bede. — Nije ni kod profesora mnogo bolje. I oni su počeli ići našom stazom. 30. aprila počinio je samoubojstvo prof. bogoslovije u Prizrenu, Stevan Kedrović, i njega je beda poginjala u očaj i smrt. — Nekada su počinjali ljudi samoubojstvo radi duševnih kriza, ili materijalisti od presitosti. Danas je obratno. Ubijaju se gladni idealisti!

Hleba, hleba, gospodarju!

Ne videsmo davno hleba!

(Mažuranić.)

Zar su i ovo fraze?! P. B.

— Boj profesorjev za izboljšanje položaja. Na vladin odgovor, da profesorskim željam ne more ugoditi, dokler skupščina definitivno ne osvoji uradniškega zakona ostajajo odločno pri svojem sklepu da izvedejo kolektivno ostavko na službo. Da se zadeva organizirano izvede, je bil izvoljen ekonomski odbor, ki se bo brigal za podporo nezaposlenim profesorjem. Odbor že sestavlja evidenco privatnih mest, ki bi jih utegnili zaposeliti profesorji. Čim dobi podatke, se ekonomski odbor pretvori v borzo intelektualnega dela, ki se bo trudila da nezaposlenim profesorjem preskrbi službe v zasebnih podjetjih: bankah agenturah, ekonomijah, drogerijah, tiskarnah ali redakcijah.

— V današnji številki »Učit. Tov.« opozarjamo posebno na poročilo iz seje ožjega sosveta ker so važni podatki z ozirom na pokrajinsko skupščino, ki se vrši v juliju v Ptuj in na kongres vsega jugoslovanskega učiteljskega iz države, ki se vrši v avgustu v Ljubljani.

Višnjagora. Gospod nadučitelj v pokouju Janko Škerbine praznuje v nedeljo, 27. maja 1923 svojo 80letnico. Ta izredni dogodek bode praznovala višnjagorska fara v nedeljo popoldne slovesno. Kolegi in koleginje dobrodošli in na svidenje.

— »Posavje« — dramatizirani narodnogospodarski spis savskega porečja — vprizori osnovna šola v Cerkljah pri Kranju dne 3. junija t. l. ob 3. uri. Poleg Save nastopi še 26 njenih glavnih pritokov, kmetije, turisti, delavci, meščani, Hrvatje Turpoljci, mohamedani in Srbi. Igro, ki je prenetena s 30 narodnimi poveljki, je došal po svojih opazovanjih in študijah tov. Josip Lanjane. Ker je snov prikladna za pouk na vseh šolah, želimo,

»Ljudje se mi smilijo, če bi morali dvakrat priti!« — je dejal, kadar je bil iz naše družbe poklican v pisarno.

Kot izboren pevec si je vzgojil mnogoštevilni mešani zbor, kateri je gojil tudi cerkveno petje, dasi Kvac ni bil organist.

Tako je živel naš Ivan v najtesnejšem stiku z vsemi občani in lahko rečem, da je imel vodstvo cele občine v rokah. Tako je prav in tako bi moralo povsod biti!

Kot navdušen narodnjak je bil po nekem orožniku, kateri pa je sam obilokrat užival gostoljubnost Kvačeve hiše, po krivem zatožen, zaprt, konfiniran in poslan na fronto. Koliko gorja je moral naš ubogi Ivan pretrpeti v tem položaju, vé razsoditi le oni, ki je poznal krivično ravnanje avstrijskih rabeljev.

Pred šestimi ali sedmimi leti je izgubil Ivan Kvac ljubo ženo in pozneje še dva otoka

Dragi Ivane — zlata duša — počivaj mirno v ljubljani rožnodolski zemlji, saj se nad zvezdami zopet vidimo.

Anton Petriček.

da se predstave udeleži vse okoliško učitelstvo.

— Kateri tovariš na deželi (ali pa v mestu) bi preskrbel revnemu, a pridnemu učencu dobrega krojaškega mojstra? — Potrebna hrana in preskrba. — Učna doba štiri leta. — Ponudbe na uredništvo »Učit. Tovariša«.

— Okrajnim društvom, ki se obračajo na poverjeništvu glede direktiv Akcijskega odbora pojasnjujemo, da društva lahko sodelujejo v krajevnih odborih, v ostalem pa preimejo pravočasno nadaljna točna navodila čim dobimo odločilne informacije iz centrale. — UJU poverjeništvu Ljubljana.

— Državni izpiti iz glasbe. Koncem šolskega leta 1922/23. se vrši na konservatoriju Glasbene Matic v Ljubljani državni izpit iz glasbe (za klavir, gosli, petje in razne teoretične predmete) kojega absolventi dobijo državno-veljavna izpričevala, ki jih usposobljajo za glasbene učitelje na osnovnih, meščanskih, srednjih in strokovnih šolah. Ravnateljstvo pozivlja tem potom vse ki žele delati ta izpit, da se prijavijo s pismeno vlogo ravnateljstvu konservatorija Glasbene Matic v Ljubljani. Tej pismeni vlogi morajo priložiti krstni list, šolska izpričevala svoj curriculum vitae in pa dokaze o glasbeni izobrazbi. — Prijave je uposlati naikasneje do 5. junija 1923. Izpit je dvodelen: pismen in ustmen in je poverjen taksi, ki se pred pismenim izpitom javi. — Ravnateljstvo konservatorija Glasbene Matic v Ljubljani.

Nove knjige in druge publikacije.

— kpl. Stalež šolstva in učitelstva v Sloveniji, 1923. Sestavil in izdal višji šolski svet v Ljubljani. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Str. 217. Cena 42 Din.

— kpl. Peta čitanka za 6., 7. 8. šolsko leto. Sestavil Pavel Flerč. Odobril oddelek prosvete in vere pokrajinske uprave v Ljubljani z odlokom z dne 2. maja 1923, šte. 1721. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Str. 437. Cena trdo vezani knjigi 46 Din.

Književnost in umetnost.

— k »Slovenska Matica«. Knjige Slovenske Matic za 1922. leto bodo skoro dotiskane. Poverjenike, ki se niso pobrali in poslali članarine za navedeno leto, nujno prosimo, da to nemudoma store. V krajih, v družbah, društvih in podjetjih, kjer ni poverjenika, pa bi se moglo pridobiti kaj članov, naj se kdo prostovoljno oglasi v pisarni Slovenske Matic v Ljubljani ki mu bo poslala nabiralno polotervo vsa potrebna pojasnila. — Zemljevid slovenskega ozemlja, prvo edino in največje slovensko delo te vrste je še vedno na razpolago in obenem z njim kazalo imen vseh krajev, ki se na njem nahajajo. Zemljevid stane 30 dinarjev, kazalo pa 15 dinarjev. Dalje je še v zalogi krasna knjiga za mladino: »Iz Ljubljane čez poljane« z ljubimi pesmicami Vide Jerajev in bogatimi ilustracijami Gojmirja dr. Kosa. Cena 15 dinarjev. V zalogi so še poleg knjig predvojnih let ta-le nova izdanja: dr. Drag. Lončarja »Politično življenje Slovencev«, dr. Ivana Laha »Češka antologija« Pavla Golie dvoje zbirk pesmi: »Večerna pesmarica« in »Pesmi o zlatolaskah«. Vsak, ki se zanima za edicijo Slovenske Matic, naj zahteva cenik vseh matičnih knjig. Matična pisarna na Kongresnem trgu št. 17/1. je odprta vsak delavnik od 10. do 12. in 15. do 17. ure.

— k Stalež šolstva in učitelstva v Sloveniji, 1923. Sestavil in izdal višji šolski svet v Ljubljani. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Str. 217. Cena 42 Din.

Prej nezatni »Šolski imenik« je izšel sedaj v prenovljeni in povečani obliki. Obsega imenik vsega šolstva in učitelstva v Sloveniji. Kdor se torej hoče poučiti o šolstvu ali ima opravka s šolstvom v Sloveniji, mora poseči po njem in ga uporabljati. Letos obsega poleg drugega tudi univerzo v Ljubljani, vse trgovske in obrtne šole z imeni učitelstva. Vsebinska je sledeča: I. Šolska oblastva. — II. Univerza v Ljubljani. — III. Osnovne in meščanske šole. — IV. Srednje šole: gimnazije, realne gimnazije, realke, učiteljske. — V. Strokovno šolstvo. — VI. Imenik upokojenega učitelstva Slovenije. — VII. Krajevni imenik. — VIII. Osebnim imenik. — V staležu učitelstva tvori posebni oddelek tudi upokojeno učitelstvo v Sloveniji. Delo ima točne podatke in je bogato na njih, zato je toplo priporočamo,

Učiteljska tiskarna pomaga z izdajo in založbo staleža v veliki meri uradom in šolam pri uradovanju.

— k Peta čitanka za 6., 7. in 8. šolsko leto. Sestavil Pavel Flerč. Odobril oddelek prosvete in vere pokrajinske uprave v Ljubljani z odlokom z dne 2. maja 1923, šte. 1721. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Str. 437. Cena trdo vezani knjigi 46 Din.

Težko pričakovana »Peta čitanka« je izšla. S tem je dokončana izdaja slovenskih čitank za osnovne šole v petih delih, ki si jo je stavila kot nalogo Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Ustreženo je na s tem tudi osnovnemu šolstvu, ki je že od prevrata sem čakalo na novo izdajo čitank. Pouk je mnogo trpel, ker se je moralo dosedaj poučevati povečini brez učnih knjig. Knjiga je namenjena za tri šolska leta, za šesto, sedmo in osmo. Temu primerna je tudi vnanja oprema. Papir je najboljšje vrste, vezava trda, močna in solidna kar omogoča, da ostane knjiga dobro ohranjena kljub uporabi v treh šolskih letih. Z ozirom na solidno vezavo in prvovrsten papir ter na to, da je knjiga uporabna v treh šolskih letih tudi cena ni visoka.

— k Srpski Književni Glasnik od 16. maja 1923. N. S. knj. IX. br. 2. ima sadržaj: Udepon, pripovetka St. V. Zivadinović Oproštaj, pripovetka, L. Lukatelo. Kratke radosti, pesma M. Jovanović Vetrenjače, pesma, Ž. Vasiljević, Pripovetka o jemu bez srca basna, Babrije, Fašizam i nacionalizam u Italiji, Ž. Balugdžić. O našem naučnem podmlatku na univerzitetu, P. Popović. Naš izborni zakon, J. Prodanović O filozofiju i filozofiranju, P. Slankamenac, Iz stranih književnosti, A. Franc: Prokurator Judeje: Književni, naučni, pozorišni, umetnički politički pregled: Ocene i prikazi: Beleške.

Naše narodno prosvetno delo.

Šolske ljudske knjižnice.

— Narodno čitalnico v Hrastniku je ustanovil leta 1907. tovariš Miloš Roš, koji je še danes — kot njen tajnik in častni član — duša čitalnice. Člani čitalnice so izmed vseh slojev. Knjige si pa izposojujejo večinoma rudarji in drugi delavci. Pri izposojevanju knjig je poleg Roša še prav marljiva tovarišica Polđa Logarjeva. Da bi ne bilo med vojno, ko je bil tov. Roš odsoten, okoli 500 knjig uničenih in pokradenih, bi šela čitalnica okrog 1600 knjig. Izposodi se letno okoli 6000 knjig. Knjige so iz vseh strok največ leposlovnje, v zadnjih letih izišle skoro brez izjeme vse, poleg tega znanstvene in strokovne, zadevajoč zgodovino, zemljepis, medicino, kmetijstvo, rudarstvo lov itd. V knjižnici se nahaja tudi več srbskih, hrvatskih in nemških knjig.

Delo za šoli odraslo mladino.

— poš Turnišče. Ne samo z mladino, ampak tudi z odraslimi se trudi šolski voditelj Franjo Gumilar. Že dvakrat so uprizorili pod njegovim spretnim vodstvom fantje in dekleta prav lepe igre s petjem. — Posebno je ugajala igra »Tri sestre«. — Ob tej priliki se je tukaj prvičkrat slišala na odru prava čista slovenska pesem, katero je zapel pred kratkim ustanovljeni moški zbor. Med ljudstvom se vidi veliko zanimanje za enake prireditve kar je dokazal prav dober obisk. Obakrat je bila dvorana nabito polna. Čisti dobiček se je porabil v prid obrtni šoli, katero je tudi ustanovil naš rojakdomačin. — Naprošamo g. voditelja, da naš v kratkem zopet razveseli s kakšno slično prireditvijo. S.

Naša gospodarska organizacija.

— g. Rezervni sklad. Prostovoljni organizacijski davek — 1923. (Sklep upravnega odbora Zaveze z dne 27. decembra 1918). 5. izkaz. 50 Din: Ivan Erbežnik — Ljubljana. 40 Din: Šolsko vodstvo — Kostanjevica. 25 Din: Šolsko vodstvo — Št. Rupert. 17 Din 50 p: Magda Rajšp — Kamnik. 15 Din: Šolsko vodstvo — Šmarjeta. 10 Din: Viljem Zirkelbach — Trebija: Alojzij Bolhar — Ljubljana. 7 Din: Šolsko vodstvo — Št. Jernej. — Današnji izkaz 174 Din 50 p. — Prej izkazanih 3102 Din 50 p. — Skupaj 3277 Din. — Ivan Petrič, Ljubljana, VII., Galska cesta 172.